

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/189/2021
Identifikačné číslo spisu:	6603899829
Dátum vydania rozhodnutia:	15.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6603899829.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň 1/ Q.. H. J., narodenej XX. P. XXXX, I. I., Q. XX, 2/ Q.. A. R., narodenej X. X. XXXX, W., X. S. XXXX/XX, oboch zastúpených advokátkou JUDr. Zuzanou Falisovou, Banská Bystrica, Horná 2, proti žalovaným 1/ H. X. I., narodenému XX. X. XXXX, J., B. XXXX/XX (aj ako právnomu nástupcovi pôvodnej žalovanej 5/ G. I.Č., narodenej X. Q. XXXX, ktorá zomrela XX. X. XXXX), 2/ H. Y. I., narodenému X. X. XXXX, J., B. XXXX/XX, 3/ H. Q. I., narodenej XX. X. XXXX, J., T. Ľ. Š. XXX/XX, 4/ H. R. I., narodenému XX. K. XXXX, I., B. XXX/X, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 10C/44/2003, o dovolaní žalobkýň 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 20. februára 2019 č. k. 15Co/173/2017-614, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 20. februára 2019 č. k. 15Co/173/2017-614 a rozsudok Okresného súdu Lučenec zo dňa 16. januára 2017 č. k. 10C/44/2003-564 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Lučenec (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. januára 2017 č. k. 10C/44/2003-564 rozhodol tak, že „Súd žalobu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam na LV č. XXXX, okres, obec a katastrálne územie J. parc. č. 2314/1 o výmere 59 431 m² trvalé trávnaté porasty, parc. č. 2314/2 o výmere 28 060 m² trvalé trávnaté porasty a na LV č. XXXXX parc. č. 2314/3 o výmere 103 m² trvalé trávnaté porasty zamietla.“ Súčasne rozhodol o trovách konania medzi stranami sporu aj o trovách štátu.

1.1. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že žalobkyne 1/ a 2/ sa žalobou domáhali zrušenia a vyporiadania podielového vlastníctva k nehnuteľnostiam na LV č. XXXX k.ú. J. parc. č. 2314 o výmere 100 420 m² trvalý trávnatý porast tak, aby sa stali spoluvlastníkmi reálne vydelenej časti určenej geometrickým plánom Geodetickej kancelárie Q. zo 7. októbra 2012, každá v 1/2, a pôvodní žalovaní 1/, 2/ a 3/ sa stanú spoluvlastníkmi inej reálne vydelenej časti, každý v 1/3. Z listu vlastníctva č. XXXX zo dňa 6. júla 2009 súd prvej inštancie zistil, že k uvedenému dňu boli na tomto liste vlastníctva vedené parcely reg. „E“ parc. č. 2314/1 trvalé trávnaté porasty o výmere 70 772 m², parc. č. 2314/2 trvalé trávnaté porasty o výmere 29 545 m² a parc. č. 2314/3 trvalé trávnaté porasty o výmere 103 m². Z listu vlastníctva č.

XXXX zo dňa 15. januára 2017 súd prvej inštancie zistil, že k uvedenému dňu boli na tomto liste vlastníctva evidované už len parcely reg. „E“ parc. č. 2314/1 trvalé trávnaté porasty o výmere 59 431 m² a parc. č. 2314/2 trvalé trávnaté porasty o výmere 28 060 m². Znalecký posudok č. 30/2009 znalca H. V. S. vychádzal z reálnej delby parcel reg. „E“ parc. č. 2314/1 v tom čase ešte v pôvodnej výmere 70 772 m², parc. č. 2314/2 v tom čase v pôvodnej výmere 29 545 m² a parc. č. 2314/3 v pôvodnej výmere 103 m². Reálna delba parcel bola podľa znalca možná.

1.2. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalovaným by podľa delenia znaleckého posudku H. R. Q. ostali nehnuteľnosti nevyužiteľné, rozdelené železničnou traťou, prístupovou cestou do závodu Kerko a prekážkou osadených stĺpov vysokého napätia (čo súd zistil ohliadkou na mieste). Na zistený skutkový stav súd aplikoval § 137 ods. 1 a § 142 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že došlo k zmenšeniu pôvodnej výmery pozemkov zo 100 420 m² na 87 491 m², a to vydelením parcel a ich odpredajom zo strany žalobkyní 1/ a 2/ a žalovaného 4/ v prospech SR - Slovenskej správy ciest. Za túto časť spoločnej parcely už boli vyplatené žalobkyne 1/ a 2/ a žalovaný 4/, pričom k obdobnému procesu má dôjsť aj u ostatných žalovaných. Pokiaľ by súd pristúpil k rozdeleniu podielového spoluvlastníctva strán sporu, nespravodlivo by zasiahol do budúcich podielov žalovaných. Zároveň podľa súdu prvej inštancie výstavbou diaľnice dôjde k zmene charakteru využívania pozemkov a preto nie je možné v súčasnosti spravodlivo vyporiadať pozemky s príslušným prístupom a vyporiadanie by súd mohol znevýhodniť zvyšných žalovaných. Preto súd dospel k záveru, že nemožno spravodlivým reálnym rozdelením vyporiadať podielové spoluvlastníctvo, čo má za následok, že reálne rozdelenie neprichádza do úvahy pre dôvod hodný osobitného zreteľa podľa § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

1.3. Napokon súd prvej inštancie uviedol, že nevykonával ďalšie dokazovanie ako navrhli žalobkyne 1/ a 2/, t. j. nariadenie znaleckého dokazovania na zistenie reálnej delby pozemkov a na vypracovanie geometrického plánu reálnej delby týchto nehnuteľností, nakoľko by to nič nezmenilo na posúdení súdu a bolo by nadbytočné, neekonomické. V konaní boli vykonané už dva geometrické plány a jeden znalecký posudok, avšak pre situáciu, ktorá nastala (započatý výkup pozemkov zo strany štátu), boli nepoužiteľné. Pred vyporiadanie predmetnej nehnuteľnosti musí najprv prebehnúť výkup časti podielov zo strany SR, tak ako sa už udiali výkupy z ideálnych podielov žalobkyní 1/, 2/ a žalovaného 4/. Až po vykonaní vyňatia a výkupu týchto podielov je možné spravodlivo vykonať rozdelenie podielového spoluvlastníctva strán sporu. Aj prípadné vybudovanie rýchlostnej cesty môže mať vplyv na hodnotu predmetných pozemkov. Súd prvej inštancie takisto konštatoval, že nevyhodnocoval pôvodný geometrický plán vyhotovený geodetickou kanceláriou Q., nakoľko vzhľadom na zmeny výmer parcel už bol neaktuálny.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyní 1/ a 2/ rozsudkom z 20. februára 2019 č. k. 15Co/173/2017-614 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a rozhodol o trovách odvolacieho konania. S odkazom na § 387 ods. 1, ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, na jeho základe dospel k správnym skutkovým zisteniam, na takto zistený skutkový stav správne aplikoval príslušné právne normy, jeho rozhodnutie je preskúmateľné, riadne odôvodnené, zároveň je aj spravodlivé. Okresný súd zohľadnil všetky špecifiká daného prípadu, pričom musel prihliadnuť na zvláštne okolnosti ohľadom uzatvorených kúpnych zmlúv a vyplatenia súm niektorým spoluvlastníkom. Nie je úplne zrejmé, na základe akej skutočnosti došlo k uzatvoreniu kúpnych zmlúv s niektorými spoluvlastníkmi, hoci podľa svojich podielov mali byť vyplatení všetci spoluvlastníci z každej predanej časti v prípade, ak nedošlo k zrušeniu podielového spoluvlastníctva a jeho vyporiadaniu. Podľa odvolacieho súdu ak pri výkupe pozemkov bol nastolený určitý právny režim, tento by mal byť aj naďalej dodržaný a mali by byť odpredané podľa pomerov zostávajúcej časti pozemkov tým spoluvlastníkom, ktorým doteraz neboli vyplatené žiadne sumy.

2.1. Ďalej odvolací súd zdôraznil, že okresný súd jednoznačne uviedol, že rozdelenie veci medzi spoluvlastníkov je na prvom mieste a zrozumiteľne poukázal na to, kedy rozdelenie nie je dobre možné, čo je v danom prípade. Neobstojí teda argument žalobkyní, že súd tento predpoklad nedodrжал. Odvolací súd poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1372/2011 a sp. zn. 22Cdo/2437/2012, podľa ktorých zamietnutie žaloby o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva z dôvodov hodných osobitného zreteľa musí reflektovať skutkovú jedinečnosť konkrétneho prípadu, pričom okresný súd túto skutkovú jedinečnosť dostatočne zdôraznil a odôvodnil a

odvolací súd sa s týmto záverom stotožnil. Reálne rozdelenie nie je „dobré možné“ najmä v prípade, že by novovzniknuté nehnuteľnosti nebolo možné riadne užívať. Odvolací súd dodal, že okresný súd vychádzal z ohľadky samej ako aj záverov znaleckého posudku Ing. Ondreja Mišíka, podľa ktorého podľa delenia znaleckého posudku by pre žalovaných zostali nehnuteľnosti nevyužiteľné, rozdelené železničnou traťou, prístupovou cestou do závodu Kerko a prekážkou osadených stĺpov vysokého napätia. Z hľadiska spravodlivého usporiadania veci je potrebné prihliadať na využiteľnosť pozemkov, spravodlivú bonitu novovzniknutých pozemkov tak, aby takýmto rozdelením neboli zvýhodnení niektorí spoluvlastníci, napr. tým, že by sa im dostala časť pozemku, ktorá je v lukratívnej oblasti a bude možné ju výhodne speňažiť.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobkyne 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolateľky“) z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 ods. 1 CSP. Navrhli, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Poukázali na to, že konanie začalo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, aj keď súd rozhodol už za účinnosti CSP. Okresný súd aj odvolací súd sa podľa dovolateľiek nevysporiadali s relevantným dôkazom, ktorý svedčil v ich prospech, a to so závermi znaleckého posudku H. V. S. č. 30/2009 ako aj geometrickým plánom, vypracovaným tým istým znalcom zo dňa 14. júla 2011. Oba uvedené listinné dôkazy totiž osvedčovali možnosť reálnej del'by predmetu konania. Návrh žalobkýň zo dňa 7. apríla 2014 a 15. júna 2016, prednesený na pojednávaniach a následne v písomnej forme listom zo dňa 11. januára 2017, aby súd doplnil dokazovanie aktualizáciou znaleckého posudku a geometrického plánu H. V. S. tak, aby s prihliadnutím na zmeny, ku ktorým došlo v priebehu konania, sa posúdenie reálnej del'by zopakovalo s premietnutím aktuálnych pomerov, súd neakceptoval a navrhované dôkazy nevykonával. Toto pochybenie neodstránil ani odvolací súd.

3.1. Podľa dovolateľiek nemal ani jeden zo súdov objektívny podklad - znalecký posudok, resp. odborné vyjadrenie, osvedčujúce, že reálne del'ba nehnuteľností nie je možná. Možnosť reálnej del'by pozemkov je otázkou odbornou, preto mal súd na návrh žalobkýň postupovať v súlade s § 206 CSP a vyžiadať si vyjadrenie odborne spôsobilej osoby. Len samotná skutočnosť, že ku dňu rozhodnutia prvostupňového súdu nebolo zrejmé, prečo nebola všetkým žalovaným vyplatená kúpna cena za časť predmetu konania, neosvedčuje aplikáciu ustanovenia § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V konaní bolo preukázané, že všetky sporové strany, resp. ich právni predchodcovia uzatvorili kúpne zmluvy, predmetom ktorých bol prevod časti pozemkov na tretiu osobu. Toto tvrdenie nebolo medzi účastníkmi sporné.

3.2. Dovolateľky poukázali aj na to, že odvolací súd v bode 17. odôvodnenia uvádza znalecký posudok Ing. Ondreja Mišíka, podľa ktorého by pre žalovaných zostali nehnuteľnosti nevyužiteľné, avšak H. R. Q. vyhotovil len geometrický plán (ešte dňa 10. októbra 2002), ktorý ale nebol znaleckým posudkom a slúžil len ako podklad na podanie žaloby. V konaní bolo nariadené znalecké dokazovanie znalcom H. V. S., ktorý však možnosť reálnej del'by pozemkov potvrdil. Dovolateľky poukázali na uznesenie Najvyššieho súdu SR z 26. mája 2010 sp. zn. 2Cdo/109/2009, podľa ktorého na dôvody hodné osobitného zreteľa podľa 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno prihliadať, pokiaľ by prichádzalo do úvahy reálne rozdelenie veci. Podľa dovolateľiek súdy oboch inštancií rozhodovali bez objektívneho zistenia možnosti reálnej del'by pozemkov, teda bez toho, aby skutkový stav bol zistený. Len preukázanie a potvrdenie nemožnosti reálnej del'by dáva súdu možnosť aplikácie § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Preto považujú rozhodnutia súdov oboch inštancií za predčasné. Súdy oboch inštancií sa odchyľili od ustálenej praxe súdov, keď aplikovali na prejednávajúcu vec ustanovenie § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka, hoci všeobecne v rozhodovacej praxi sa toto ustanovenie aplikuje len v prípadoch, keď reálna del'ba nie je možná.

4. Žalovaní 1/ až 4/ v písomných vyjadreniach k dovolaniu žalobkýň zhodne uviedli, že dovolanie považujú za nedôvodné, resp. neprípustné a navrhli ho zamietnuť. Okresný súd aj krajský súd podľa nich vyhodnotil všetky predložené dôkazy komplexne, vo vzájomných súvislostiach a na základe všetkých dôkazov, vrátane znaleckých posudkov rozhodli. Súčasne ako aj predchádzajúci skutkový stav daného pozemku neumožňuje jeho reálnu ani spravodlivú del'bu. Rozdelením pozemkov medzi žalobkyne a žalovaných by došlo k poškodeniu vlastníckych práv žalovaných. Navrhované ďalšie znalecké dokazovanie zo strany žalobkýň nemôže poskytnúť žiadne súdu neznáme nové skutočnosti, je iba

násilným správaním sa jedného spoluvlastníka voči ostatným.

5. V priebehu dovolacieho konania (dňa 31. januára 2020) zomrela žalovaná 5/ G. I.. Z uznesenia Okresného súdu Lučenec zo dňa 15. apríla 2020 č. k. 2D/56/2020-102 dovolací súd zistil, že jediným dedičom po žalovanej 5/ je H. X. I., ktorý v preskúmvanej veci už je stranou sporu ako žalovaný 1/. Tomuto dedičovi súd citovaným dedičským rozhodnutím potvrdil nadobudnutie dedičstva v celom rozsahu. Vzhľadom k tomu, že tento dedič už je stranou sporu, nebolo potrebné rozhodnutie o pokračovaní v konaní s dedičmi zomrelej strany (§ 63 ods. 2 CSP).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobkyní je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže dôvody nesprávneho rozhodnutia sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a nápravu nie je možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, bolo potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domáčať sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobkyní, že v konaní došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

13. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

15. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strán sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, stranou sporu výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, alebo nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

16. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

17. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že nižšie súdy vo svojich rozsudkoch nezohľadnili citované východiská ochrany práva na spravodlivý proces, preto ich prístup pri rozhodovaní nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

18. Dovolací súd totiž musel dať za pravdu žalobkyniam v tom, že odvolací súd (a ani súd prvej inštancie, z ktorého rozhodnutím, vrátane jeho dôvodov sa odvolací súd stotožnil) nemali dostatočný skutkový podklad na konštatovanie, že reálna deľba predmetných pozemkov nie je možná. Pritom práve nemožnosť reálnej deľby (ako správne uviedli oba súdy) bola nevyhnutnou podmienkou pre zváženie možnosti aplikácie ustanovenia § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka a následné zamietnutie žaloby.

19. Súd prvej inštancie totiž na jednej strane konštatoval, že v konaní vykonané dva geometrické plány a jeden znalecký posudok sú vzhľadom na zmeny súvisiace s čiastočným vykúpením pozemkov na stavbu cesty nepoužiteľné, na druhej strane však zamietol návrhy žalobkýň na aktualizáciu či už znaleckého posudku alebo geometrického plánu, ktorá by práve reagovala na aktuálnu situáciu, pričom odmietnutie vykonania tohto dôkazu zdôvodnil len veľmi všeobecne slovami, že „by to nič nezmenilo na posúdení súdu a bolo by to nadbytočné, neekonomické“.

20. Je potrebné prisvedčiť žalobkyniam v tom, že otázka, či pozemky sú reálne deliteľné, je odbornou otázkou, preto by súd nemal v tejto veci odmietnuť vykonanie dokazovania odborným vyjadrením (napr. vo forme geometrického plánu) alebo znaleckým posudkom. Zamietnutie žaloby by bolo na mieste vtedy, ak by súd zdôvodnil, že staršie odborné vyjadrenie alebo znalecký posudok sú vzhľadom na zmeny pozemkov, ku ktorým došlo počas konania neaplikovateľné, a žalobca by nereagoval na vývoj procesnej situácie novým dôkazným návrhom. Ak však - ako v tomto prípade - žalobkyne navrhli aktualizáciu, resp. doplnenie znaleckého posudku a/alebo geometrického plánu práve na účely zistenia, či sú pozemky podľa aktuálneho stavu reálne deliteľné, vyznieva zamietnutie takéhoto návrhu a súčasne zamietnutie žaloby s poukazom na reálnu nedeliteľnosť pozemkov ako upretie možnosti žalobkýň reálne konať pred súdom.

21. Súd samozrejme nie je povinný vykonať všetky dôkazy, ktoré navrhnu strany sporu, avšak je povinný vykonať taký dôkaz, ktorý je kľúčový pre zistenie skutkového stavu, z ktorého následne vychádza jeho rozhodnutie. Nevykonanie navrhnutých dôkazov je súd povinný dostatočne zdôvodniť (nepostačuje všeobecný odkaz na ich nadbytočnosť či neekonomickosť).

22. V preskúmvanej veci zo záverov znaleckého posudku znalca H. V. S. č. 30/2009 v spojení s geometrickým plánom toho istého znalca zo 14. júla 2011 (ktorý je mimochodom v súdnom spise založený tak, že jeho mapová časť je v poskladanom stave previazaná súdom, z čoho vyplýva, že súdy túto časť vôbec nebrali do úvahy) vyplýva, že nehnuteľnosti sú reálne deliteľné, pričom znalec uviedol, že dbal na to, aby vznikli samostatne obhospodarovateľné parcely pri zohľadnení možnosti ich využitia, bonity, možnosti prístupu na nehnuteľnosť, ako aj s prihliadnutím na existujúce siete prechádzajúce pozemkom, resp. vedúce nad pozemkom. V tom čase išlo o pozemky v celkovej výmere 100 420 m². Z odôvodnenia rozsudkov súdov oboch inštancií nie je zjavné, prečo po zmenšení celkovej výmery pozemkov približne o 12 % (na 87 594 m²) už súd považoval predmetné pozemky za nedeliteľné, resp. (pre žalovaných) nevyužiteľné.

23. Nejasnosť do rozsudku odvolacieho súdu vnáša aj žalobkýňami napadnuté tvrdenie v bode 17. odôvodnenia, že okresný súd vychádzal aj zo „záverov znaleckého posudku Ing. Ondreja Mišíka, podľa ktorého podľa delenia znaleckého posudku by pre žalovaných zostali nehnuteľnosti nevyužiteľné“. Vo veci boli vykonané len znalecké posudky znalcom H. V. S. (jeho záver bol, ako bolo uvedené vyššie, že pozemky sú reálne deliteľné a po deľbe využitelné) a znalcom H. X. U., D.. k stanoveniu všeobecnej hodnoty pozemkov (tento znalec sa však k reálnej deliteľnosti, resp. využiteľnosti pozemkov nevyjadroval) a geometrické plány (medzi nimi aj geometrický plán H. R. Q.), ktoré však takisto neosvedčujú nedeliteľnosť, resp. nevyužiteľnosť pozemkov po rozdelení. Nie je teda zjavné, aký dôkaz

mal odvolací súd na mysli, z ktorého malo vyplývať, že po reálnej delbe by pozemky pre žalovaných zostali nevyužitelné.

24. Je tiež potrebné dať za pravdu žalobkyniam, že skutočnosť, že výkupná cena za pozemky oddelené na účely výkupu na stavbu cesty nebola vyplatená všetkým spoluvlastníkom (bez ohľadu na dôvod), nemá žiadnu súvislosť s tým, či pozemky, ktoré zostali predmetom tohto konania, sú alebo nie sú deliteľné. To, že Slovenská správa ciest na účely výkupu pozemkov geometrickým plánom rozdelila vykupované časti medzi spoluvlastníkov tak, aby mohla s každým spoluvlastníkom osobitne uzavrieť kúpnu zmluvu, nemá vplyv na rozhodovanie o zostávajúcich pozemkoch. Pozemky oddelené na účely výkupu už neboli predmetom konania - z výroku rozsudku súdu prvej inštancie je zrejmé, že súd o nich nerozhodoval. Naopak, rozhodoval len o tých pozemkoch, ktoré neboli predmetom výkupu. Preto zdôvodnenie aplikácie ustanovenia § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka tým, že pri výkupe časti pozemkov pre štát neboli ešte vyplatení niektorí žalovaní, vyznieva nelogicky.

25. Napokon dovolací súd považuje za potrebné práve v súvislosti so zmenami, ku ktorým došlo v priebehu konania, upozorniť na to, že žalobkyne viackrát navrhovali zmenu žaloby tak, aby zodpovedala zmeneným skutočným pomerom, a súd prvej inštancie o takejto zmene aj rozhodol, a to uznesením z 23. apríla 2012 č. k. 10C/44/2003-339 (právoplatným a vykonateľným dňa 2. mája 2012) tak, že pripustil zmenu žaloby na znenie: „Súd zrušuje podielové spoluvlastníctvo k pozemkom KNE parc. č. 2314/1 o výmere 70 772 m² - TTP, KNE parc. č. 2314/2 o výmere 29 545 m² - TTP a pozemku KNE parc.č. 2314/3 o výmere 103 m² - TTP, zapísaným na LV č. XXXX KÚ O. O., Správa katastra Lučenec, obec J. pre k.ú. J. a to tak, že ...“ (nasleduje popis vyporiadania predmetných pozemkov). Z výroku rozsudku súdu prvej inštancie však vyplýva, že súd zamietol žalobu „o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam na LV č. XXXX, okres, obec a katastrálne územie J. parc. č. 2314/1 o výmere 59 431 m² trvalé trávnaté porasty, parc. č. 2314/2 o výmere 28 060 m² trvalé trávnaté porasty a na LV č. XXXXX parc. č. 2314/3 o výmere 103 m² trvalé trávnaté porasty“. Z odôvodnenia rozsudku nie je zrejmé, prečo súd rozhodoval o žalobe v takomto znení (kde parcely č. 2314/1 a č. 2314/2 majú nižšiu výmeru a parcela č. 2314/3 je zapísaná na inom liste vlastníctva než v súdom pripustenej zmene žaloby) a ako sa procesne vysporiadal so žalobou v znení jej zmeny, pripustenej uznesením z 23. apríla 2012 č. k. 10C/44/2003-339.

26. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie je založený na nesprávnom procesnom postupe súdov (spočívajúcom v zamietnutí žaloby, ktorému predchádzalo zamietnutie návrhu na doplnenie dokazovania v skutkovo zásadnej otázke) a nedostatočne odôvodnený v rozsahu porušujúcom právo dovolateľiek na spravodlivý proces. Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je potom nielen prípustné, ale aj dôvodné a je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

27. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní jednak odstráni nedostatky uvedené v bode 24. tohto odôvodnenia tak, aby neexistoval rozpor medzi predmetom konania, určeným žalobou v znení súdom pripustených zmien, resp. späťvzatí, a výrokom rozsudku, a jednak procesne akceptovateľným spôsobom rozhodne o návrhu žalobkýň na doplnenie dokazovania k otázke reálnej deliteľnosti predmetných pozemkov a následne vo veci opätovne rozhodne.

28. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľa a správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu (t. j. v tomto prípade námietkami dovolateľiek o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 ods. 1 CSP). Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmatečnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska právneho posúdenia veci (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

29. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.